

BOLALARDA O‘QISHGA NISBATAN IJOBIY MOTIVATSIYANI OSHIRISHNING PSIXOLOGIK JIHATLARI

Azimova Ma'mura Maratovna
Jizzax shahar 9-maktab psixologi

Annotatsiya: Mazkur maqolada bolalarda o‘qishga nisbatan ijobiy motivatsiyani shakllantirish va oshirishning psixologik jihatlari yoritiladi. O‘quv motivatsiyasi bolaning bilim olishga bo‘lgan qiziqishi, ichki ehtiyoji va faolligini belgilab beradi. Maqolada oila, maktab va psixologik muhitning ta’siri ham tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: motivatsiya, o‘qish, o‘quvchi, qiziqish, psixologiya, rag‘bat, ichki ehtiyoj, ta’lim.

KIRISH

Bolalarda o‘qishga nisbatan ijobiy motivatsiyani shakllantirish ta’lim jarayonining eng muhim psixologik masalalaridan biridir. Motivatsiya insonni maqsad sari harakat qilishga undaydigan ichki kuch bo‘lib, o‘quvchining bilim olishdagi faolligini belgilaydi.

Bola o‘qishga qiziqish bilan yondashsa, u yangi bilimlarni tezroq o‘zlashtiradi va mustaqil fikrlashga intiladi. Aksincha, motivatsiya past bo‘lsa, o‘quv jarayoni qiyin va zerikarli ko‘rinadi.

Psixologik jihatdan motivatsiya ichki va tashqi turlarga bo‘linadi. Ichki motivatsiya — bolaning o‘zi bilim olishga qiziqishi, tashqi motivatsiya esa rag‘bat, baho yoki mukofotlar bilan bog‘liq bo‘ladi. Eng samarali natija ichki motivatsiya kuchli bo‘lganda kuzatiladi.

O‘qituvchining roli bu jarayonda juda muhimdir. U darsni qiziqarli, interfaol va hayotiy misollar bilan boyitishi kerak. O‘quvchi darsni tushunib, unda ishtirok etishdan zavq olishi motivatsiyani oshiradi.

Oila muhiti ham katta ta’sirga ega. Ota-onaning bolaga nisbatan qo‘llab-quvvatlashi, uning muvaffaqiyatlarini e’tirof etishi o‘qishga bo‘lgan qiziqishni kuchaytiradi. Doimiy tanqid esa aksincha motivatsiyani pasaytirishi mumkin.

Psixologik jihatdan har bir bola o‘ziga xosdir, shuning uchun individual yondashuv muhim hisoblanadi. Bir bolaga rag‘batlantirish ta’sir qilsa, boshqasiga qiziqarli topshiriqlar samarali bo‘lishi mumkin.

Shuningdek, muvaffaqiyat hissi ham motivatsiyani oshiradi. Bola kichik yutuqlarga erishgan sari o‘ziga ishonchi ortadi va o‘qishga bo‘lgan qiziqishi kuchayadi.

Maktab psixologi o‘quvchilarning motivatsion holatini kuzatib borishi, sust o‘quvchilar bilan individual ishlashi va ularni qo‘llab-quvvatlashi lozim. Maktab ta’limi bugungi kunda inson ta’limining eng uzoq bosqichini ifodalab, individual

muvaffaqiyat uchun ham, butun mamlakatning uzoq muddatli rivojlanishi uchun hal qiluvchi omillardan biridir. O'quvchilarning o'quv faoliyatiga ijobiy motivatsiyasini shakllantirish ta'lim tizimining asosiy vazifalaridan biri bo'lib, xalq ta'limi tizimini 2030- yilgacha rivojlantirish maqsadli dasturida o'z aksini topgan.

Bugungi kunga qadar ishlab chiqilgan nazariy tadqiqotlar va maktab tajribasi shuni ko'rsatadiki, motivatsiya - bu turli motivlar, motivlar, ehtiyojlar, qiziqishlar, intilishlar, maqsadlar, intilishlar, motivatsion munosabat yoki moyillik, ideallar va boshqalar. keng ma'no umuman xulq -atvorni belgilashni nazarda tutadi. Psixologik va pedagogik tadqiqotlarda mavjud bo'lgan ijobiy barqaror motivatsiyaning mohiyati haqidagi xulosalarni o'rganish va

umumlashtirish tadqiqot jarayonida qo'llanilgan asosiy ta'rifni shakllantirishga imkon berdi.

Ijobiy barqaror motivatsiya-bu o'quvchining o'qishga faol, shaxsiy tarafkashlik munosabatini belgilaydigan, unga hal qilishning umumlashtirilgan usullarini o'zlashtirgan holda, uning ehtiyojlari va manfaatlarini qondirishni tartibga solishga qaratilgan samarali harakatlarning nisbiy davomiyligini ta'minlaydigan motivlar majmui. Ijobiy turtki motivatsiyasining namoyon bo'lishiga to'sqinlik qiluvchi asosiy omillar quyidagilardir: muvaffaqiyatsizlikka yo'l qo'ymaslik, shaxsiy tashvish, past baho, tashqi atribut; shaxsning o'quv faoliyatining asosiy determinantlari yutuq motivatsiyasi va shaxsning ayrim xususiyatlari, birinchi navbatda, avtonomiya; ijobiy barqaror motivatsiya bu faoliyatga xos bo'lgan bir qancha omillar bilan belgilanadi. Birinchidan, u ta'lim tizimining tuzilishi va ta'lim muassasasining turi bilan o'zaro bog'liq, bu holda ta'lim faoliyati amalga oshiriladigan maktab; ikkinchidan, o'quv jarayonini tashkil etish; uchinchidan, o'quvchining sub'ektiv xususiyatlari (yoshi, intellektual rivojlanishi, qobiliyatlari, intilish darajasi, o'zini o'zi qadrlashi, uning boshqa o'quvchilar bilan o'zaro ta'siri va boshqalar); to'rtinchidan, o'qituvchining maktab o'quvchilari bilan o'zaro ta'sirining sub'ektiv xususiyatlari va birinchi navbatda uning o'quvchi bilan bo'lgan munosabatlar tizimi;

Ijobiy barqaror motivatsiya, boshqa har qanday turdagi kabi, ta'lim faoliyatida yo'nalish, barqarorlik va namoyon bo'lish dinamikasi bilan ajralib turadi.

Yuqoridagi qoidalarni hisobga olish maktabning pedagogik jamoasiga muhim va murakkab vazifani - o'rta maktab o'quvchilarining o'quv jarayonida ta'lim faoliyati uchun ijobiy barqaror motivatsiyani shakllantirishga imkon beradi.

Maktabning o'quv jarayoni o'quvchilarning guruhli shakllarini tashkil etish orqali ijobiy motivatsiyaning shakllanishiga ta'sir qiladi, bu ularning shaxsiyatining sotsializatsiyasiga yordam beradi, bu oila va uy xo'jaliklari bolalariga etarlicha ta'sir ko'rsatmaydi, ularni

muvaffaqiyatga erishish uchun motivatsiyani shakllantirishga, shu jumladan ta'lim faoliyatiga yo'naltiradi.

Bu fakt maktab o'quvchilarining ta'lim faoliyati uchun ijobiy barqaror motivatsiyani shakllantirish modelini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etishni taqozo etadi.

Maktabda o'qitish jarayonida ta'lim faoliyati uchun ijobiy barqaror motivatsiyani shakllantirishning ishlab chiqilgan modeli quyidagi printsiplarga asoslanadi: ilmiy va tizimli, sub'ektiv; ong, faollik va mustaqillik; rivojlanish va faollik, amaliy yo'nalish; kollektivlik; aks ettirish.

Maktab o'quv jarayonida o'quv faoliyatining ijobiy barqaror motivatsiyasini shakllantirish mexanizmi asosiy bosqichlardan iborat: maqsadni belgilash, ta'lim harakatining tuzilishini aniqlash, operatsion-kognitiv, ishning tashkiliy shakllarini asosli tanlash, faollik-operativ, aks ettirish, o'smirlar faoliyatini baholash.

Biz o'quvchilarning guruh faolligini o'quvchilar faoliyatini pedagogik qo'llabquvvatlash holatlarining yig'indisi sifatida qaradik, bunda o'quvchilarning o'qishga ijobiy barqaror motivatsiyasi shakllanibgina qolmay, balki u o'zini namoyon qiladi. SHaxsiy yutuqlar to'g'risida o'quv faoliyati uchun ijobiy turtki motivatsiyasining shakllanishi belgilanadi. O'quv faoliyati uchun ijobiy barqaror motivatsiyaning barcha uchta komponenti uchun maktablarning eksperimental va nazorat guruhlarida o'quvchilarning o'quv faoliyati uchun ijobiy barqaror motivatsiyasining namoyon bo'lishidagi farqlar aniqlandi;

O'quvchilarni nazorat va eksperimental guruhlardagi test natijalarini solishtirganda shuni ta'kidlash kerakki, ular o'rtasida ichki motivatsiyaning past va o'rta darajadagi namoyon bo'lishida sezilarli farqlar mavjud. Boshqaruv guruhida o'quv jarayonida o'quvchilarga taklif qilinadigan faoliyat turlari uchun odatda past darajali va kamroq o'rtacha darajali bo'ladi.

O'quv faoliyati uchun ijobiy barqaror motivatsiya bu faoliyat uchun bir qator o'ziga xos omillar bilan belgilanadi: ta'lim tizimining o'zi, bu holda maktab muassasasi; o'quv jarayonini tashkil etish; o'quvchining sub'ektiv xususiyatlari (yoshi, intellektual rivojlanishi, qobiliyati, intilish darajasi, o'zini o'zi qadrlashi, uning boshqa o'quvchilar bilan o'zaro ta'siri va boshqalar); o'qituvchining maktab o'quvchilari bilan o'zaro ta'sirining sub'ektiv xususiyatlari.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, bolalarda o'qishga nisbatan ijobiy motivatsiyani shakllantirishda oila, maktab va psixolog hamkorligi muhim ahamiyatga ega. To'g'ri psixologik yondashuv orqali o'quvchilarda bilimga bo'lgan qiziqishni kuchaytirish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1.Yuldashev, Elyorjon. "Secondary School Students Independent Education." INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY RESEARCH AND INNOVATIVE TECHNOYuldashev,

- 2.Elyorjon. "Secondary School Students Independent Education."
INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY
RESEARCH AND INNOVATIVE TECHNOLOGIES. Vol. 2. 2021. LOGIES. Vol.
- 3.Secondary School Students Independent Education.
INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY RESEARCH
AND INNOVATIVE TECHNOLOGIES, 2, 226–230. ДА ИСМАИЛОВА, ЗА
ХОЛМАТОВА, ДШ ВАХОБОВА Будущее науки-2014, 56-63
- 4.To the Definition of the Ethical Tolerance Forms in Works of Thinkers of the East
Z Kholmatova, M Turobjonova
Young Scientist USA, 74-76
- 5.Azamovna, Ismoilova Gulbaxor. "DEVELOPMENT OF ECOLOGICAL
CULTURE ON THE BASIS OF MODERN PEDAGOGICAL
TECHNOLOGIES." INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE &
INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429 11.04
(2022): 165-170.